

Asia: VN/11443/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia vaikutuksia näette ehdotettujen muutosten aiheuttavan?

Näemme muutosten olevan myönteisiä näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten henkilöiden kannalta. Ehdotetut saavutettavuusvaatimukset kattavat koko sähkökirjoihin liittyvän ketjun verkkokaupasta hakemisesta aina lukukokemukseen asti. Toteutuessaan muutokset antavat lukemisesteisille henkilöille mahdollisuuden hankkia sähkökirjoja yhdenvertaisesti samaan aikaan muiden lukijoiden kanssa. Lukemisesteisten henkilöiden pääsy kirjallisuuden ja tiedon pariin paranee, kun saatavilla olevien esteettömien kirjojen valikoima kasvaa.

Olemme tyytyväisiä siihen, että luvussa 4 on tunnistettu muutosten vaikuttavan koko sähkökirjojen tuotantoketjuun ja eri toimijoihin, ja että viestinnän ja koulutuksen tulisi kohdistua kaikkiin toimijoihin. Jos koko ketjun toimijoita ei saada mukaan toteuttamaan sähkökirjoihin kohdistuvia saavutettavuusvaatimuksia, on vaarana se, että lukemisesteisten henkilöiden pääsy kirjallisuuden pariin ei käytännössä parane. Pidämme tärkeänä sitä, että viestinnässä tuodaan esille se, miten toimijoiden pitää jatkossa ottaa saavutettavuus alusta alkaen huomioon ja miten nykyisiä tuotantoprosesseja on tarkasteltava kriittisesti saavutettavuuden varmistamisen kannalta.

Katsomme, että esteettömyysdirektiivin vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti kaupalliseen kirjatutantoon. Mielestämme esityksessä paikoin hämärtyy kirjojen kustantajien ja lukupalvelujen vastuu esteettömien sähkökirjojen tuotannossa ja tarjoamisessa, kun esille nostetaan tekijänoikeuslain rajoitussäännös (s. 82). Vaikka teoksessa olisi joitain osia, esimerkiksi matemaattisia kaavoja, joiden saavutettavaksi tuottaminen olisi nykyisin tarjolla olevin työkaluin työlästä, ei sähkökirjan tuottaja voisi vedota kohtuuttomaan rasitteeseen koko sähkökirjan osalta, vaan ainoastaan vaikeimpien osien kohdalla. Se, että tekijänoikeuslain 17 a-d § tavoitteena on varmistaa lukemisesteisten henkilöiden mahdollisuus saada saavutettavia kappaleita, ei saisi vaikuttaa esteettömyysvaatimusten tulkintaan siten, että sähkökirjojen tuottajien kynns vedota

kohtuuttomaan rasitteeseen madaltuu. Ehdotamme koko viittausta tekijänoikeuslakiin poistettavaksi. Sähkökirjojen esteettömyysvaatimukset eivät muuta nykyistä tilannetta, jossa saavutettavien kappaleiden valmistaminen on sallittua lukemisesteisten henkilöiden tarpeisiin.

Katsomme myös, että kun direktiivin kansallisen toimeenpanon ansiosta markkinoilla on jatkossa enemmän esteettömiä ja saavutettavia sähkökirjoja, Celia voi keskittyä oman julkaisupolitiikkansa ja asiakkaidensa tarpeen mukaan saattamaan saavutettavaan muotoon niitä teoksia, jotka on julkaistu vain painettuina. Lisäksi Celia voi tuottaa rakenteeltaan haastavia kirjoja sellaiseen saavutettavaan muotoon, joka täyttää erilaiset lukemisesteisten henkilöiden tarpeet. Tällaisia tarpeita voivat olla esimerkiksi tarve taktiilaineistoon eli pistekirjoihin ja kohokuviin. Kokonaisuutena tarkasteltuna saavutettavien kirjamuotojen saatavuus kaikista julkaistuista teoksista markkinoilla kasvaa.

Näemme, että luvussa 4 on tunnistettu hyvin muutokseen liittyvä vaara siitä, että sähkökirjojen valikoima voi kapeutua, jos vaatimukset ovat epäselviä. Näkemyksemme on se, että tämä vaara voidaan välttää kiinnittämällä huomio sähkökirjojen tuotantoprosessiin ja saavutettavuuden mukaan ottamiseen varhaisessa vaiheessa.

Katsomme, että vaikutukset lasten ja nuorten kannalta olisivat myönteiset. Jotta vammaisten lasten ja nuorten yhdenvertaisuus paranisi, on erittäin tärkeää varmistaa, että sähkökirjan määritelmä kattaa oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten ja nuorten käyttämät digitaaliset oppimateriaalit.

Kysymyksiä lausunnonantajille

Lakiuudistuksen valmistelun aikana on keskusteltu valvontakokonaisuuden järjestämisestä.

Valvontakokonaisuus on kuitenkin tässä vaiheessa osin avoin.

Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa valvontaan kokonaisuudessaan.

Miten tuotteiden ja palvelujen esteettömyyden valvonta olisi tarkoituksenmukaista järjestää?

Kuluttajien kannalta pitäisi olla selkeää, mihin voi ottaa yhteyttä ja valittaa, jos on hankittu tuote tai palvelu ei täytä esteettömyysvaatimuksia. Kuluttajan voi olla vaikea tietää, onko kyseessä tuote vai palvelu. Kuluttajan kannalta olisi tärkeää, että hänen valituksensa esteellisyydestä etenee sille toimijalle, jolla on päävastuu esteettömyysvaatimusten noudattamisessa, ja että kuluttajaa saa tietoa siitä, miten korjaavia toimenpiteitä tehdään. Etenkin digitaalisissa palveluissa kuluttajan voi olla hyvin vaikeaa tai jopa mahdotonta tietää saavutettavuusongelmien lähdeä.

Katsomme, että kuluttajien neuvontaa varten pitäisi olla yksi helposti löydettävä saavutettava verkkosivusto, josta kuluttajat saavat tietoa valvonnasta. Koska valvonta ulottuu usealle eri alalle, katsomme, että tarvitaan useaa valvojaa, kuten luonnoksessa ehdotetaan. Toivomme, että valvonnasta vastaavat tahot tekevät yhteistyötä kuluttajien neuvonnassa.

Lausunnonantajia pyydetään kommentoimaan erityisesti palvelujen valvontaa (esitysluonnoksen luku 4.2.6, sivut 83, 85 – 87), kun digitaalisten palvelujen valvonta on tarkoitus keskittää edelleen Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikköön. Lisäksi pyydetään ottamaan kantaa sähköisen viestinnän palvelujen ja audiovisuaaliseen mediaan pääsyn valvontaan sekä liikennettä koskevien esteettömyystietojen esittämisen valvontaan (laki liikenteen palveluista).

Mielestämme digitaalisten palvelujen valvonta on järkevää keskittää Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikköön, joka nykyisin valvoo ns. digipalvelulain saavutettavuusvaatimuksia. On kuitenkin varmistettava, että valvovalla viranomaisella on riittävät resurssit valvontaan sekä riittävä osaaminen eri valvonnan alla olevista digitaalisista palveluista ja kyky arvioida, ovatko mahdolliset digitaalisten palvelun tarjoajien ilmoitukset saavutettavuusvaatimuksista poikkeamisista perusteltuja.

Katsomme, että digitaalisten palvelujen valvonnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että valvonta ei kohdistu vain yksittäiseen toimijaan, vaan tarkastellaan koko digitaalista palveluketjua ja toimijan osuutta saavutettavuuden varmistamisessa ketjun osana. Valvova taho voisi edellyttää eri ketjun toimijoiden yhteistyötä erityisesti sen suhteen, että saavutettavuuspuutteita havaittaessa oikea taho tekisi korjaavia toimenpiteitä. On myös mahdollista, että korjaavia toimenpiteitä tarvitaan useilta palveluketjun eri toimijoilta.

Toivomme valvovalta viranomaiselta selkeitä ohjeita palvelujen tarjoajille siitä, miten toimitaan kuluttajien ilmoittamien saavutettavuuspuutteiden käsittelyssä. Esimerkiksi jos kuluttaja käyttää digitaalisessa lukupalvelussa sähkökirjaa, joka ei ole saavutettava, mihin kuluttaja ohjataan ottamaan yhteyttä, sähkökirjan tiedostojen tuottajaan vai lukupalvelun tarjoajaan? Saavutettavuusongelmien syy voi olla kustantajan tuottamissa sähkökirjan tiedostoissa, lukuohjelmassa tai jopa sähkökirjan teknisessä suojauksessa. Jos kuluttaja ilmoittaa saavutettavuuspuutteista lukupalvelun tuottajalle, valvovan viranomaisen pitää varmistaa, että puutteiden syyt selvitetään ja tarvittaessa tieto puutteista etenee sähkökirjan tuotantoketjussa ja oikea taho tai oikeat tahot tekevät korjaavat toimenpiteet. Lisäksi pidämme tärkeänä sitä, että valvova viranomainen tekisi omaa, koko ketjuun kohdistuvaa valvontaa ilman kuluttajan valitusta.

Luonnoksen sivulla 129 on esitetty valvontaviranomaiselle velvoite: ”Valvontaviranomaisen olisi kuitenkin toiminnassaan tarjottava mikroyrityksille ohjeita ja välineitä, jotka helpottaisivat mikroyritysten saavutettavuusvaatimusten soveltamista. Valvontaviranomaisen olisi kehitettävä kyseisiä ohjeita ja välineitä asiankuuluvia sidosryhmiä kuullen.” Katsomme, että valvova viranomainen voisi koota tai ohjata yhteistyöelimen tai -ryhmän, jossa olisi edustajia koko sähkökirja-alan toimijoista (kustantamot, sähkökirjojen tuottajat, välittäjät, lukupalvelujen tuottajat, kirjojen verkkokaupat). Tämä ryhmä ratkoisi yhdessä sähkökirjaketjuun liittyviä saavutettavuusongelmia ja tekisi yhteisiä suosituksia. Toivomme, että sähkökirja-alan mikroyritykset otettaisiin mukaan ehdotettuun yhteisryhmään.

Erityisesti tuotteiden markkinavalvonnan järjestäminen on esityksessä vielä avoin. Lausunnonantajia pyydetään esittämään näkemyksenä alla esitettyihin (esitysluonnoksen luku 4.2.6.3, sivut 84-85) vaihtoehtoihin markkinavalvonnan järjestämisestä.

-

Valmistelussa on ollut esillä erilaisia vaihtoehtoja:

-

Rakennettu ympäristö

Esteettömyysdirektiivin vaatimukset rakennetulle ympäristölle on esitetty esteettömyysdirektiivin liitteessä III. Jäsenvaltiot voivat päättää kansallisesti, onko rakennetun ympäristön täytettävä liitteessä III vahvistetut esteettömyysvaatimukset. Tässä vaiheessa esitetään, että rakennettua ympäristöä koskevia vaatimuksia ei otettaisi mukaan tähän esitykseen vaan sen soveltamisesta päätettäisiin myöhemmin (ehdotus esitysluonnoksen sivuilla 92-94). Lausunnonantajia pyydetään lausumaan erityisesti siitä:

-Miten esteettömyysdirektiivin soveltaminen palvelun tarjoajan vastuulla olevaan rakennettuun ympäristöön konkreettisesti edistäisi esteettömyyttä ja kuinka laajamittaiseksi arvioitte vaikutukset rakennetun ympäristön esteettömyyteen?

-Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esteettömyysdirektiivin soveltamisella rakennettuun ympäristöön olevan palvelun tarjoajalle? Kuinka suuren osuuden esteettömyysdirektiivistä aiheutuvista kokonaiskustannuksista ne muodostaisivat?

-

Muita huomioita esityksestä

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sähkökirjan määritelmästä

Katsomme, että luonnoksessa oleva sähkökirjan määritelmä "sähkökirjalla [tarkoitetaan] kuluttajalle tarjottavaa tiedostoa, joka on yksilöity julkaisuun liittyvällä pysyvällä tunnisteella" (s. 177) on kapeampi kuin direktiivissä annettu määritelmä sekä kapeampi kuin säännökohtaisissa perusteluissa annettu selitys siitä, mitkä katsotaan sähkökirjoiksi (s. 125). Toivomme, että määritelmä kattaisi selkeämmin myös kuluttajien ml. eri kouluasteilla ja oppilaitoksissa opiskelevien kannalta tärkeät verkkoselaimessa tai mobiilisovelluksessa toimivat palvelut, joissa moni kuluttaja käytännössä lukee sähkökirjoja. Ehdotuksemme määritelmäksi on "Sähkökirjalla tarkoitetaan pääosin teksti- tai graafisessa muodossa olevaa sähköistä teosta, joka muodostuu tiedostosta tai tiedostojen kokonaisuudesta ja joka on yksilöity nimekkeellä, pysyvällä tunnisteella tai muulla vakiintuneella tavalla. Sähkökirjalla tarkoitetaan myös palvelua, jossa edellä tarkoitettu teos on digitaalisina tiedostoina saatettu yleisön saataville siten, että tiedostoja voidaan käsitellä, lukea ja käyttää ja niissä voidaan navigoida." Katsomme, että tämä määritelmä kattaisi paremmin sen, että sähkökirjan saavutettavuusvaatimukset koskevat sekä sähkökirjojen tiedostojen tuottajia että lukupalvelujen tuottajia.

Toivomme perusteluosuuteen tarkennuksia seuraavista asioista:

Sivulla 126 sähköisen kirjan määritelmästä on rajattu pois äänikirjat. Kuitenkin asetuksessa sähkökirjan vaatimuksista edellytetään, “että sekä ääntä että tekstiä sisältävä sähkökirja tarjoaa synkronoitua tekstiä ja ääntä”. Sähköisen kirjan määritelmästä eivät rajaudu pois sähkökirjat, joissa on tekstin lisäksi ääntä. Tämä olisi syytä tarkentaa perusteluissa.

Laissa digitaalisen palvelun tarjoamisesta määritellään, että lakia ei sovelleta “sellaisiin palveluntarjoajan digitaalisessa palvelussa oleviin sisältöihin, jotka eivät ole palveluntarjoajan itsensä tuottamia, rahoittamia tai valvomia”. Toivomme, että perusteluosuudessa selkeästi ilmoitetaan, että sähkökirjojen lukupalveluissa saavutettavuusvaatimukset koskevat metadatan osalta niitä myös sisältöjä, jotka ovat toisen toimijan tuottamia. Jos sähkökirjapalvelussa on tarjolla esteettömyysvaatimukset täyttävien teosten lisäksi ennen vaatimusten voimaantuloa tuotettuja teoksia sekä mikroyritysten tuottamia teoksia, pitäisi palveluntarjoajan metadatan avulla tuoda kuluttajille selväksi, mitkä kirjat ovat vaatimuksen mukaisia ja mitkä eivät.

Metadatasta

Esteettömyysdirektiivissä metadata mainitaan vain kerran liitteessä I (IV jakso f) sähkökirjat v): “tehdään sähkökirjat helpommin löydettäviksi välittämällä metadatan avulla tietoa niiden esteettömyysominaisuuksista”. Kuluttajien kannalta on oleellista se, että sähkökirjan metadata esteettömyysominaisuuksista on paikkaansa pitävää, löydettävissä ja ymmärrettävissä. Toivomme että lain perusteluissa avattaisiin, keiden vastuulla metadatan välittäminen kuluttajille on. Katsomme, että sähkökirjan tiedostojen tuottajilta pitäisi edellyttää seuraavat asiat: kirjatiedostoihin on sisällytettävä tarvittava metadata (esimerkiksi epub-tiedostoissa schema.org) ja kirjan kuvailutietoihin on liitettävä kirjan saavutettavuutta kuvaavaa metadataa (esimerkiksi ONIX-muodossa). Katsomme myös, että sähkökirjojen lukupalvelujen ja verkkokaupan tehtävä on välittää nämä metatiedot ymmärrettävässä ja löydettävässä muodossa kuluttajille.

Kohtuuttomasta rasitteesta

Pidämme sähkökirjojen esteettömyysvaatimusten toteutumisen kohdalla merkittävänä riskinä sitä, että sähkökirjojen tuottajat voisivat vedota kohtuuttomaan rasitteeseen sellaisissa tapauksissa, joissa tuottaja ei olisi uudistanut tuotantoprosessejaan eikä hankkinut riittävää osaamista. Luonnoksessa s. 82 nostetaan esille Näkövammaisten kirjasto Celian rooli saavutettavien kappaleiden tuottajana. Toisaalla lausunnossamme esitämme perusteluineen viittausta tekijänoikeuslakiin poistettavaksi. Jos kohta päätetään lakiin sisällyttää, on annettava mahdollisimman tarkat määritelmät sille, mitä kohtuuttomalla rasitteella tarkoitetaan. Esitämme myös, että sähkökirjan tuottaja ei voisi vedota kohtuuttomaan rasitteeseen koko sähkökirjan osalta, vaan vain vaikeimpien osien kohdalla. Vaikka tekijänoikeuslaki (404/1961, 17 b §) antaa valtuutetuille yhteisöille (ei siis vain Celialle) oikeuden tuottaa saavutettava kappale lukemisesteisille henkilöille, tämä ei saisi olla peruste sähkökirjojen tuottajille olla seuraamatta työläitkin saavutettavuusvaatimuksia.

Celian lakisääteisenä tehtävänä on tarjota asiakkailleen yhdenvertainen pääsy kirjastopalvelujen piiriin tuottamalla ja lainaamalla erikoisvalmisteista kirjastoaineistoa. Katsomme, että Celian on kohdennettava resurssejaan tämän tehtävän perusteella niin, että keskitytään varmistamaan lukemisesteisten henkilöiden mahdollisuus lukea myös silloin, kun kirjan saavutettavaksi tuottaminen vaatii erityisiä ratkaisuja. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi pistekirjoitus ja kohokuvat, erityisesti näkövammaisille kehitetyt matemaattiset e-kirjan merkintätavat ja sisällön mukauttaminen heille, joille tavanomainen sisältö ei sovi kognitiivisten vaikeuksien vuoksi.

Kirjastojen roolista

On huomioitava, että yleisissä kirjastoissa sähkökirjojen (e-kirjojen) määrä on suppea verrattuna tieteellisiin kirjastoihin, joissa aineistot ovat pääosin tarjolla sähköisessä muodossa. Luonnoksessa nostetaan erityisesti esiin yleiset kirjastot (s. 43). Vaikka yleisten kirjastojen valtakunnallinen e-kirjasto on suunnitteilla, tieteellisissä kirjastoissa sähköisten kirjojen tarjonta ja niihin kytkeytyvä palvelukokonaisuus on tässä vaiheessa huomattavasti laajempi. Tästä seuraa se, että sähkökirjojen saavutettavuusvaatimukset ja niihin liittyvät resurssikysymykset ja haasteet kohdistuvat tieteellisiin kirjastoihin merkittävämmän kuin yleisiin kirjastoihin: lisäkouluttautuminen, saavutettavuusmetadatan kuvailu kirjastotietokantaan sekä riittävä hankintaosaaminen kysyvät taloudellisia ja henkilöstöresursseja.

Kirjastot on luonnoksessa määritelty palvelun tuottajiksi (s. 88). Ne tuottavat kuitenkin kirjastopalvelua, eivät lukupalvelua. Sähkökirjojen saavutettavuuteen vaikuttavat ensisijaisesti kustantajat ja kaupalliset lukupalvelut. Kirjaston rooli on tässä kontekstissa välittää asiakkailleen tietoa aineiston saavutettavuudesta esimerkiksi kuvailutiedon kautta ja pyrkiä aineistojen välittäjänä valitsemaan sähkökirjoja, jotka ovat mahdollisimman saavutettavia. On huolehdittava, että kirjastot saavat kustantajilta ja lukupalveluilta tarvittavan saavutettavuusmetadatan välitettäväksi. Lisäksi vastuumäärittelyt kuluttajien suuntaan ovat tärkeitä, jotta saavutettavuusongelmat eivät kuormita vain prosessin loppupäässä välittäjinä toimivia kirjastoja. Olisi tärkeää, että kirjastojen kohdalla todetaan selkeästi, että kirjastot voivat jatkossakin hankkia sähkökirjoja, jotka eivät täytä saavutettavuusvaatimuksia, jos esteettömiä versioita ei ole saatavilla.

Siirtymäsäännöksistä

Mielestämme jää tulkinnanvaraiseksi, tarkoittaako tekstissä sivulla 137 (2. kokonainen kappale) mainittu palvelusopimuksen uusiminen ainoastaan tilannetta, jossa kirjasta tehdään kokonaan uusi sähkökirjaversio, vai kattaako uusiminen myös tilanteen, jossa aiemmin valmistetun sähkökirjan myyntiä ja levittämistä jatketaan uudella sopimuksella tai lisenssillä. Kuluttajan kannalta olisi oleellista tietää, milloin sähkökirja tulee saavutettavuusvaatimusten piiriin. Ehdotamme että tekstiä selkeytetään seuraavasti: Esteettömyysvaatimukset eivät ulotu sellaisiin sähkökirjoihin, jotka on julkaistu sähkökirjapalvelussa ennen 28.6.2025 ja joiden palvelusopimus on edelleen voimassa. Vaatimukset alkavat kuitenkin koskea edellä mainittuja sähkökirjoja niiden palvelusopimuksen päättyessä, kun palvelusopimus uusitaan tai viimeistään 28.6.2030.

Epäselvä on myös säännöskohtaisissa perusteluissa sivun 137 kohta ”Kustannussopimukset eivät ole palvelusopimuksia, eikä niihin näin ollen sovelleta direktiivin palvelusopimuksia koskevaa siirtymäsäännöstä. Tämä tarkoittaa sitä, että sähkökirjojen kappaleita, joita voi olla saatavilla myös erikseen ladattavina tiedostoina esimerkiksi verkkosivuilla, ilman erillistä palvelua, eivät kuulu esteettömyysdirektiivin soveltamisalaan”. Jos digipalvelulain näkökulmasta verkkosivusto katsotaan palveluksi, mikä on tässä tarkoitettu erillinen palvelu? Edeltävästä kohdasta on vaikea ymmärtää, miten kirjailijan ja kustantamon välinen kustannussopimus ylipäänsä liittyy esteettömyysdirektiivin toimeenpanoon. Tarkoittaako edellä oleva sitä, että kustannussopimuksessa on sovittu, että sähkökirjatiedostoa voi jaella tavanomaisten jakelukanavien ulkopuolella, jolloin se ei kuuluisi lain piiriin? Ehdotamme, että koko kappale, joka alkaa ”Kustannussopimukset eivät - -” poistetaan kokonaan.

Huomiota epäselvistä termeistä

Lopuksi haluaisimme kiinnittää huomiota eräisiin luonnoksen kohtiin, joissa vakiintuneita termejä on käytetty epäselvästi tai hieman harhaanjohtavasti.

Sivulla 43 mainitaan kustantamojen ”back list” seuraavasti: ”Back list -teoksilla tarkoitetaan aiemmin sähkökirjapalveluissa julkaistuja mutta edelleen markkinoilla olevia julkaisuja, joita kuitenkin käytetään vain muutamia kymmeniä kertoja vuodessa.” Kirja-alan terminä ”back list” tarkoittaa yksinkertaisesti niitä kustantamon saatavilla olevia teoksia, jotka eivät ole uutuuksia: siis aiemmin julkaistuja, edelleen saatavilla olevia teoksia. Termi ei liity siihen, kuinka taajaan näitä kirjoja käytetään, ostetaan tai lainataan, eikä siihen, missä formaatissa ne on julkaistu. Ehdotamme, että backlistin määritelmä korjataan tai kyseinen virke poistetaan kokonaan.

Sivulla 61 vaikutusten arviointia koskevassa kohdassa on käsitteitä käytetty harhaanjohtavasti. Kohta kuuluu: ”Huomioitavaa on, että todellisuudessa esteettömäksi taittamiseen vaadittava aika vaihtelee yksilöllisesti teosten välillä ja esimerkiksi tietokirja voi olla helposti esteettömäksi saatettava, kun taas yleiseksi kirjallisuudeksi luokiteltavan teoksen esteettömäksi taittaminen voi viedä merkittävän määrän aikaa” (s. 61). Pääsääntöisesti tietokirjallisuus luetaan kuuluvaksi yleiseen kirjallisuuteen. Kohtaa voisi yksinkertaistaa. Ehdotamme uudeksi muotoiluksi: ”Huomioitavaa on, että todellisuudessa esteettömäksi tekemiseen vaadittava aika vaihtelee teosten välillä riippumatta niiden luokittelusta, esimerkiksi jokin tietokirja voi olla helpommin esteettömäksi saatettava kuin jokin romaani.”

Nähdäksemme s. 82 on käytetty virheellistä termiä ’translitteroitu’: ”Esteettömyysdirektiivin vaatimusten toimeenpanossa tulee haastateltavien mukaan ottaa huomioon yhteiskunnallinen näkökulma vaatimuksia toimeenpantaessa, jolloin esimerkiksi vanhojen historiallisten teosten sähkökirjaversiot ovat haastavia muokata esteettömään muotoon, kun paperisivut on skannattu ja translitteroitu digitaaliseen tiedostomuotoon kaikkine alkuperäisine tekstivirheineen.” Translitterointi tarkoittaa tekstin muuntamista kirjoitusjärjestelmästä toiseen, esimerkiksi kyrillisistä kirjaimista latalaisiin. Kohdassa tarkoitettaneen merkkien optista tunnistamista skannatusta tekstistä, engl. optical character recognition. Ehdotamme muotoiluksi:” --- kun paperisivut on

skannattu ja merkit optisesti tunnistettu digitaaliseen tiedostomuotoon kaikkine alkuperäisine tekstivirheineen.” Lisäksi katsomme, että tässä esitetty ongelma liittyy enemmän kulttuuriperintökohteiden digitointiin kuin kuluttajille tarkoitettuihin sähkökirjatiedostoihin.

Yläne Kirsi
Näkövammaisten kirjasto